

EURÓPSKA CENTRÁLNA BANKA

EUROSYSTEM

SK

ECB-PUBLIC

STANOVISKO EURÓPSKEJ CENTRÁLNEJ BANKY

z 11. januára 2024

k ústavnému zákonu o hotovosti ako zákonnom platidle a o prístupe k hotovosti

(CON/2024/1)

Úvod a právny základ

Národná rada Slovenskej republiky prijala 15. júna 2023 ústavný zákon č. 241/2023 Z. z., ktorým sa dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb.¹ (ďalej len „ústavný zákon“). Slovenské orgány ústavný zákon s Európskou centrálnou bankou (ECB) nekonzultovali.

ECB sa rozhodla vydať k ústavnému zákonu stanovisko z vlastnej iniciatívy. Právomoc ECB vydať stanovisko je založená na článku 127 ods. 4 a článku 282 ods. 5 Zmluvy o fungovaní Európskej únie a na článku 2 ods. 1 druhej zarážke rozhodnutia Rady 98/415/ES², keďže sa ústavný zákon týka platobných prostriedkov. V súlade s článkom 17.5 prvou vetou rokovacieho poriadku Európskej centrálnej banky Rada guvernérov prijala toto stanovisko.

1. Účel návrhu zákona

- 1.1 Ústavný zákon dopĺňa Ústavu Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) vložením nového článku 39a do piateho oddielu druhej hlavy ústavy, ktorý upravuje hospodárske, sociálne a kultúrne práva.
- 1.2 Cieľom nového ustanovenia je zaručiť vydávanie hotovosti ako zákonného platidla, čo ústavný zákon teraz výslovne ustanovuje v ústave³. V zmene ústavy, ktorá bola zavedená ústavným zákonom, sa ďalej uvádza, že každý má právo vykonať platbu za nákup tovarov a poskytnutie služieb v hotovosti zákonným platidlom, pričom prijatie takejto platby možno odmietnuť len z primeraných alebo všeobecne uplatňovaných dôvodov⁴. Právo vykonať hotovostnú operáciu v banke alebo pobočke zahraničnej banky sa zaručuje⁵. Napokon ústava po zmenách uskutočnených ústavným zákonom stanovuje, že podmienky a obmedzenia používania hotovosti podľa článku 39a ods. 2 ústavy ustanoví zákon⁶.
- 1.3 Hoci sa v dôvodovej správe k pôvodnému návrhu ústavného zákona (ďalej len „prvá dôvodová správa“) uznáva, že na základe existujúcej legislatívy a poznatkov daňovej správy je možné konštatovať, že zavedenie povinného bezhotovostného styku nad určitý limit v právnom poriadku SR

1 Ústavný zákon č. 241/2023 Z. z. z 15. júna 2023, ktorým sa dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov.

2 Rozhodnutie Rady z 29. júna 1998 o poradení sa s Európskou centrálnou bankou národnými orgánmi ohľadom návrhu právnych prepisov (Ú. v. ES L 189, 3.7.1998, s. 42).

3 Článok 39a ods. 1 ústavy.

4 Článok 39a ods. 2 prvá veta ústavy.

5 Článok 39a ods. 2 druhá veta ústavy.

6 Článok 39a ods. 3 ústavy.

je možné vnímať ako opatrenie na obmedzenie podvodných konaní v daňovej oblasti a na boj proti praniu špinavých peňazí, na boj proti korupcii a trestnej činnosti či pri ochrane pred financovaním terorizmu, je v nej tiež vyjadrený názor, že každý⁷ by mal mať právo na to, aby sa sám na základe svojej vôle rozhodol, že chce platiť v hotovosti. V prvej dôvodovej správe je vyjadrené presvedčenie, že právo platiť v hotovosti je kľúčovým právom, ktoré má každý vo svojich obchodných vzťahoch, a poukazuje sa v nej na rôzne nedávne iniciatívy vedúce k postupnému obmedzeniu práva na používanie hotovosti formou rôznych všeobecne záväzných právnych noriem. Podľa prvej dôvodovej správy je preto zakotvenie práva platiť v hotovosti potrebné na riešenie akýchkoľvek pokusov o striktné obmedzenie alebo dokonca konečnú likvidáciu práva platiť v hotovosti vrátane súvisiaceho práva na súkromie. V prvej dôvodovej správe je tiež vyjadrený názor, že v prípade odklonu od hotovosti by mohlo dôjsť ešte k väčšiemu ohrozeniu práva na súkromie a väčšiemu rozvoju kryptomien. Takisto sa v nej uvádza, že úplné zrušenie platieb v hotovosti v budúcnosti by výrazne ohrozilo nízkopríjmové skupiny obyvateľstva, ako aj občianske združenia, ktoré svoju charitatívnu činnosť financujú z finančných zbierok v hotovosti. Zachovanie práva na platbu v hotovosti navyše prispieva k budovaniu finančnej gramotnosti mladých ľudí. Všeobecnejšie povedané, právo platiť v hotovosti sa v prvej dôvodovej správe poníma ako výraz slobodnej voľby človeka.

- 1.4 Národná rada Slovenskej republiky prijala ústavný zákon s jednou zmenou v porovnaní s pôvodným návrhom ústavného zákona. Ako sa uvádza v odôvodnení k zmene pôvodného návrhu ústavného zákona (ďalej len „druhá dôvodová správa“), právo platiť v hotovosti ako zákonnom platidle by mohlo viesť k šikanóznemu výkonu práva, ak ho sprevádza požiadavka na prijatie takejto platby bez akýchkoľvek obmedzení. V druhej dôvodovej správe sa predpokladá, že môžu existovať primerané dôvody na odmietnutie platieb v hotovosti, ako sú bezpečnostné dôvody (napr. riziko lúpeže alebo krádeže) alebo technické dôvody (napr. predajný automat príjemcu platby nie je usposobený na prijímanie hotovosti). Pôvodný návrh ústavného zákona bol preto zmenený s cieľom poskytnúť príjemcom platby právo odmietnuť platby v hotovosti z primeraných alebo všeobecne uplatňovaných dôvodov. Okrem toho na základe skutočnosti uvedenej v druhej dôvodovej správe, že s právom na hotovosť je takmer neoddeliteľne spojené právo na výkon hotovostných bankových operácií, bol pôvodný návrh ústavného zákona zmenený aj s cieľom zaručiť právo vykonávať hotovostné operácie v banke alebo pobočke zahraničnej banky bez obmedzení, ktoré platia pre iných príjemcov platieb. V druhej dôvodovej správe sa uvádza, že ak by banky nevydávali hotovosť, napríklad cez bankomaty, hotovosť by postupne zanikla a došlo by k narušeniu navrhovaného ústavného práva na hotovosť.

2. Všeobecné pripomienky

- 2.1 Hoci sa elektronické platobné nástroje vo viacerých členských štátoch čoraz viac používajú na maloobchodné platby, hotovosť naďalej zohráva dôležitú úlohu v spoločnosti a obyvateľstvo ju stále bežne používa. Možnosť platiť v hotovosti je naďalej obzvlášť dôležitá pre osoby, ktoré z rôznych legitímnych dôvodov uprednostňujú používanie fyzických peňazí pred inými platobnými nástrojmi

⁷ Prvá dôvodová správa používa pojem „občania“, kým v texte ústavného zákona sa používa pojem „každý“. V tomto stanovisku sa predpokladá, že keď prvá dôvodová správa používa pojem „občania“, myslí sa tým „každý“.

alebo nemajú prístup k bankovému systému a elektronickým platobným prostriedkom. Medzi tieto skupiny patria nielen starší ľudia, ale aj niektorí občania so zdravotným postihnutím, prisťahovalci, sociálne zraniteľné osoby, maloleté osoby a iné osoby s obmedzeným prístupom k digitálnym platobným službám alebo bez prístupu k nim⁸. Hotovosť je vo všeobecnosti tiež užitočná ako platobný nástroj, pretože je všeobecne akceptovaná, rýchla a uľahčuje kontrolu výdavkov platiteľa. Navyše je v súčasnosti jediným platobným nástrojom, ktorý každému umožňuje vyrovnať platobnú transakciu v peniazoch centrálnej banky, ktorá sa okrem toho vyrovná okamžite, a zároveň, čo je dôležité, zabezpečuje zachovanie súkromia. Hotovosť by navyše mohla zohrávať dôležitú úlohu v prípade narušenia platobného systému⁹ a je odolná voči počítačovej kriminalite¹⁰. V tejto súvislosti ECB víta skutočnosť, že cieľom ústavného zákona je zlepšiť dostupnosť hotovosti na Slovensku.

- 2.2 ECB má výlučné právo povoľovať vydávanie eurobankoviek v Únii a eurobankovky vydané ECB a národnými centrálnymi bankami eurozóny sú jedinými bankovkami s postavením zákonného platidla v eurozóne¹¹. Postavenie euromincí ako zákonného platidla je zakotvené v sekundárnom práve Únie¹².
- 2.3 Súdny dvor Európskej únie posudzoval pojem „zákonné platidlo“ s postavením platobného prostriedku vyjadreného v menovej jednotke. Súdny dvor najmä objasnil, že pojem „zákonné platidlo“ znamená, že tento osobitný platobný prostriedok nemôže byť vo všeobecnosti odmietnutý ako úhrada dlhu vyjadreného v tej istej menovej jednotke v jeho nominálnej hodnote s účinkom splnenia peňažnej povinnosti. Súdny dvor pri objasňovaní pojmu „zákonné platidlo“ podľa práva Únie zohľadnil odporúčanie Komisie 2010/191/EÚ¹³, ktoré poskytuje užitočné usmernenia v súvislosti s výkladom príslušných ustanovení práva Únie. V bode 1 odporúčania 2010/191/EÚ sa uvádza, že ak existuje povinnosť platiť, zákonne platidlo – eurobankovky a euromince – by malo znamenať a) povinné akceptovanie týchto bankoviek a mincí; b) akceptovanie ich nominálnej hodnoty a c) možnosť splniť nimi povinnosti platby. Podľa Súdneho dvora to potvrdzuje, že uvedený pojem „zákonné platidlo“ sa vzťahuje okrem iného na zásadnú povinnosť akceptovania eurobankoviek a euromincí na účely platby¹⁴.
- 2.4 Súdny dvor tiež uviedol, že pojem „zákonné platidlo“ je pojmom práva Únie, ktorý si vyžaduje v celej Európskej únii autonómny a jednotný výklad¹⁵. V rozsahu, v akom článok 133 umožňuje normotvorcovi Únie stanoviť opatrenia potrebné na používanie eura ako jednotnej meny, Súdny dvor uviedol, že článok 133 zmluvy oprávňuje len normotvorcu Únie spresniť právny režim zákonného

⁸ Pozri napríklad odsek 2.4 stanoviska CON/2017/8, odsek 2.1 stanoviska CON/2019/41, odsek 9.2.1 stanoviska CON/2020/13, odsek 2.3 stanoviska CON/2020/21, odsek 31.2.1 stanoviska CON/2023/9, odsek 2.1 stanoviska CON/2021/18, odsek 2.1 stanoviska CON/2023/13 a odsek 1.7 stanoviska CON/2023/7.

⁹ Pozri napríklad odsek 2.1 stanoviska CON/2019/41, odsek 9.2.1 stanoviska CON/2020/13 a odsek 2.3 stanoviska CON/2021/18.

¹⁰ Pozri odsek 2.2 stanoviska CON/2021/32.

¹¹ Článok 128 ods. 1 prvá a druhá veta zmluvy a článok 16 prvá a tretia veta Štatútu Európskeho systému centrálnych bánk a Európskej centrálnej banky.

¹² Článok 11 nariadenia Rady (ES) č. 974/98 z 3. mája 1998 o zavedení eura (Ú. v. ES L 139, 11.5.1998, s. 1).

¹³ Odporúčanie Komisie 2010/191/EÚ z 22. marca 2010 o rozsahu a účinkoch eurobankoviek a euromincí ako zákonného platidla (Ú. v. EÚ L 83, 30.3.2010, s. 70).

¹⁴ Pozri rozsudok Súdneho dvora z 26. januára 2021, Hessischer Rundfunk, veci C-422/19 a C-423/19, EU:C:2021:63, body 46 až 49.

¹⁵ Pozri rozsudok Súdneho dvora z 26. januára 2021, Hessischer Rundfunk, veci C-422/19 a C-423/19, EU:C:2021:63, bod 45.

platidla, ktorý sa priznáva eurobankovkám a eurominciám v rozsahu, v akom je to potrebné na používanie eura ako jednotnej meny. Výlučná právomoc Únie navyše vylučuje akúkoľvek právomoc členských štátov v danej oblasti okrem prípadov, ak konajú na základe splnomocnenia udeleného Úniou alebo vykonávajú akty Únie¹⁶. V tejto súvislosti ECB poznamenáva, že Komisia 28. júna 2023 uverejnila návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o eurobankovkách a eurominciach ako zákonnom platidle (ďalej len „navrhované nariadenie o eurovej hotovosti ako zákonnom platidle“), ktorým sa stanoví pravidlá týkajúce sa eurobankoviek a euromincí ako zákonného platidla v záväznom sekundárnom práve Únie¹⁷. V dôvodovej správe navrhovaného nariadenia o eurovej hotovosti ako zákonnom platidle sa uvádza, že v rámci diskusií expertnej skupiny pre euro ako zákonné platidlo (ELTEG) sa potvrdila existencia neistoty a významných rozdielov pri praktickom uplatňovaní pojmu zákonné platidlo v eurozóne¹⁸. Tieto rozdiely by opodstatňovali zavedenie pravidiel týkajúcich sa eurovej hotovosti ako zákonného platidla v nariadení prijatom na základe článku 133 zmluvy.

3. Konkrétne pripomienky

3.1 Ústavná záruka vydávania hotovosti ako zákonného platidla

Článok 39a ods. 1 ústavy zavedený ústavným zákonom zaručuje vydávanie hotovosti ako zákonného platidla. Ustanovujú sa ním právny režim zákonného platidla, ktoré sa priznáva bankovkám a minciám v členskom štáte, ktorý prijal euro. Ide o právomoc, ktorá bola priznaná výlučne normotvorcovi Únie. ECB si preto dovoľuje poukázať na to, že ustanovenie článku 39a ods. 1 ústavy nie je v právomoci členského štátu, ktorého menou je euro. Článok 39a ods. 1 ústavy tým, že výslovne zaručuje vydávanie hotovosti ako zákonného platidla, navyše nie je v súlade s článkom 128 zmluvy, podľa ktorého okrem iného môžu vydávať eurobankovky ECB a národné centrálné banky len na základe výkonu výlučnej právomoci ECB povoľovať vydávanie bankoviek v Únii.

3.2 Ústavné právo na platby v hotovosti

3.2.1 V článku 39a ods. 2 prvej vete ústavy, ktorá bola zavedená ústavným zákonom, sa uvádza, že každý má právo vykonať platbu za nákup tovarov a poskytnutie služieb v hotovosti zákonným platidlom, pričom prijatie takejto platby možno odmietnuť len z primeraných alebo všeobecne uplatňovaných dôvodov.

3.2.2 Súdny dvor v tejto súvislosti rozhodol, že postavenie zákonného platidla nevyžaduje absolútne akceptovanie, ale len principiálne akceptovanie eurobankoviek ako platobného prostriedku¹⁹. Súdny dvor rozhodol, že výlučnou právomocou Únie v otázkach menovej politiky nie je dotknutá právomoc členských štátov, ktorých menou je euro, regulovať pri výkone vlastných právomocí postupy vyrovňania peňažných záväzkov, tak prostredníctvom verejného práva, ako aj súkromného práva, ak

¹⁶ Pozri rozsudok Súdneho dvora z 26. januára 2021, Hessischer Rundfunk, veci C-422/19 a C-423/19, EU:C:2021:63, body 50 až 52.

¹⁷ COM(2023) 364 final. Pozri tiež stanovisko CON/2023/31.

¹⁸ Pozri oddiel 3 stranu 4 dôvodovej správy k navrhovanému nariadeniu o eurovej hotovosti ako zákonnom platidle a záverečnú správu expertnej skupiny pre euro ako zákonné platidlo (ELTEG) zo 6. júla 2022, ktorá je dostupná v anglickom jazyku na webovom sídle Komisie www.ec.europa.eu. Pozri tiež stanovisko CON/2023/31.

¹⁹ Pozri rozsudok Súdneho dvora z 26. januára 2021, Hessischer Rundfunk, veci C-422/19 a C-423/19, EU:C:2021:63, bod 55.

príslušné právne predpisy nemajú vplyv na zásadu, že vo všeobecnosti musí byť možné splniť platobnú povinnosť v hotovosti²⁰. Súdny dvor tiež rozhodol, že je potrebné posúdiť cieľ a obsah vnútroštátneho zákonného ustanovenia, ktoré obsahuje povinnosť akceptovať eurovú hotovosť, aby sa dalo určiť, či bolo prijaté v rámci vlastných právomoci členských štátov²¹.

3.2.3 Preto je potrebné posúdiť, či článok 39a ods. 2 ústavy vzhľadom na svoj cieľ a obsah vymedzuje právny režim eurobankoviek ako zákonného platidla, čo patrí do oblasti výlučnej právomoci Únie podľa článku 133 zmluvy, alebo či je opatrením prijatým v rámci výkonu právomoci členských štátov.

3.2.4 V článku 39a ods. 2 prvej vete ústavy sa stanovuje všeobecná zásada povinného akceptovania hotovosti a rámec pre výnimky, ktoré sa bližšie určia zákonom. Táto všeobecná zásada je tu spojená s ústavným zakotvením vydávania zákonného platidla v článku 39a ods. 1 ústavy. Vyplýva to zo znenia ustanovenia²², z prvej dôvodovej správy²³, ako aj zo skutočnosti, že toto právo sa priznáva každému. Obsahom a cieľom článku 39a ods. 2 prvej vety ústavy sa teda aj v zmysle prvej dôvodovej správy javí byť zabezpečenie prijímania hotovosti ako zákonného platidla ako všeobecne záväzného práva s výnimkami formulovanými len na základe všeobecných zásad primeranosti a všeobecne uplatňovaných dôvodov. ECB teda vychádza z toho, že článok 39a ods. 2 ústavy vzhľadom na jeho obsah a cieľ neupravuje postupy vyrovňania peňažných záväzkov pri výkone vnútroštátnych právomocí²⁴, ale je podľa všetkého úpravou postavenia eurovej hotovosti ako zákonného platidla.

3.3 *Priama uplatniteľnosť ustanovení práva Únie*

3.3.1 ECB zdôrazňuje, že ak sa ustanovenie práva Únie, ktoré je priamo uplatniteľné v právnom poriadku členského štátu, reprodukuje vo vnútroštátnom práve, môže to vyvolať neistotu, tak pokiaľ ide o právnu povahu príslušného ustanovenia, ako aj dátum nadobudnutia jeho účinnosti. To by nebolo v súlade s jednotným uplatňovaním a výkladom práva Únie v celej Únii²⁵.

3.3.2 Okrem toho ECB tiež zdôrazňuje, že začlenenie niektorých prvkov práva Únie do vnútroštátneho práva je opodstatnené len za výnimočných okolností v záujme súdržnosti a zabezpečenia ich zrozumiteľnosti pre osoby, na ktoré sa vzťahujú²⁶. Ak existujú takéto výnimočné okolnosti, mali by sa prvky priamo uplatniteľných ustanovení práva Únie reprodukovat' presne prostredníctvom

²⁰ Je potrebné poznamenať, že členské štáty môžu zaviesť prísnejšie pravidlá pri výkone vlastných právomocí.

²¹ Pozri rozsudok Súdneho dvora z 26. januára 2021, Hessischer Rundfunk, veci C-422/19 a C-423/19, EU:C:2021:63, body 56 až 58.

²² V článku 39a ods. 2 sa výslovne uvádza právo vykonať platbu v hotovosti zákonným platidlom.

²³ V dôvodovej správe sa uvádza, že návrh zakotvuje právo vykonať platbu za nákup tovarov a poskytnutie služieb v hotovosti zákonným platidlom do piateho oddielu druhej hlavy ústavy, ktorý upravuje hospodárske, sociálne a kultúrne práva ako súčasť základných práv a slobôd. Navrhuje sa, aby tomuto právu zodpovedalo ústavné zaručenie vydávania hotovosti ako zákonného platidla, čo zabezpečí praktickú realizáciu tohto práva pri uvedených platobných stykoch.

²⁴ Pozri odsek 3.2.2 tohto stanoviska.

²⁵ Pozri rozsudok Súdneho dvora zo 7. februára 1973, Komisia/Talianska republika, vec C-39/72, EU:C:1973:13, body 16 a 17; rozsudok Súdneho dvora z 10. októbra 1973, Variola, vec C-34/73, EU:C:1973:101, body 9 až 11; a rozsudok Súdneho dvora z 2. februára 1977, Amsterdam Bulb, vec C-50/76, EU:C:1977:13, body 5 až 8. Pozri tiež odsek 12 stanoviska CON/2005/21, odsek 2.1 stanoviska CON/2006/10, odsek 2.4 stanoviska CON/2006/29, odsek 2.1 stanoviska CON/2007/1, odsek 2.2 stanoviska CON/2007/43, odsek 2.3 stanoviska CON/2022/15, odsek 2.3 stanoviska CON/2023/27 a odsek 2.2.5 stanoviska CON/2023/33.

²⁶ Pozri odsek 12 stanoviska CON/2005/21 s odkazom na rozsudok Súdneho dvora z 28. marca 1985, vec Komisia/Talianska republika, C-272/83, EU:C:1985:147, odsek 2.4 stanoviska CON/2022/15 a odsek 2.2.6 stanoviska CON/2023/33. Pozri a contrario aj odsek 2.2 stanoviska CON/2006/10.

začlenenia alebo odkazu²⁷ a len v rozsahu, ktorý odôvodňujú výnimočné okolnosti. Takéto výnimočné okolnosti však neexistujú, ak sú priamo uplatniteľné ustanovenia práva Únie dostatočne koherentné a komplexné, takže nie je potrebné ich opakovať alebo zohľadňovať vo vnútroštátnom práve²⁸.

- 3.3.3 Možno povedať, že článok 39a ods. 1 ústavy opätovne ustanovuje znenie ustanovení práva Únie, konkrétne článku 128 zmluvy a článku 11 nariadenia (ES) č. 974/98. Robí to však nepresne, ako je vysvetlené v odseku 3.1. V článku 39a ods. 2 sa stanovuje právo každého uskutočňovať platby v hotovosti. Podľa všetkého teda upravuje postavenie eurovej hotovosti ako zákonného platidla, ako je vysvetlené v odseku 3.2.4. Povinné akceptovanie eurobankoviek a euromincí, ktoré zrejme chráni právo uskutočňovať platby v hotovosti, je však upravené výrazne odlišným spôsobom ako v práve Únie. Podľa odporúčania 2010/191/EÚ, z ktorého vychádzal Súdny dvor EÚ pri výklade článku 128 ods. 1 zmluvy a článku 11 nariadenia (ES) č. 974/98²⁹, je prvým určujúcim prvkom pojmu zákonné platidlo povinné prijatie eurobankoviek a euromincí, ak existuje povinnosť platiť³⁰. V rovnakom duchu sa v navrhovanom nariadení o eurovej hotovosti ako zákonom platidle, o ktorom v súčasnosti rokujú spoluzákodarcovia, uvádza, že povinné akceptovanie eurobankoviek a euromincí je jedným z kľúčových prvkov postavenia eurobankoviek a euromincí ako zákonného platidla³¹. Preto v rozsahu, v akom sa v článku 39a ods. 1 a 2 ústavy používa znenie odlišné od jeho normatívnych zdrojov v práve Únie, potenciálne vytvára vlastný regulačný obsah, čo by nebolo v súlade s výlučnou právomocou Únie v oblasti menovej politiky členských štátov, ktorých menou je euro³². Vzhľadom na uvedené skutočnosti ECB odporúča, aby sa ustanovenia článku 39a ods. 1 a 2, ktorými sa zaručuje vydávanie hotovosti ako zákonného platidla a právo uskutočňovať platby v hotovosti, z

²⁷ Pozri odsek 2.2 (poznámku pod čiarou 6) stanoviska CON/2007/43, odsek 2.4 stanoviska CON/2022/15 a odsek 2.2.6 stanoviska CON/2023/33.

²⁸ Pozri odsek 13 stanoviska CON/2005/21, odseky 2.2 a 3.2 stanoviska CON/2006/10, odsek 2.4 stanoviska CON/2022/15 a odsek 2.2.6 stanoviska CON/2023/33.

²⁹ V spojených veciach C-422/19 a C-423/19 Súdny dvor uviedol, že pojem zákonné platidlo predstavuje pojem práva Únie, ktorý si v zásade vyžaduje v celej Únii autonómny a jednotný výklad. V súvislosti s pojmom zákonné platidlo Súdny dvor zbral do úvahy odporúčanie 2010/191/EÚ. Súdny dvor pripomenul, že hoci odporúčania nie sú záväzné, patria medzi právne akty Únie, takže Súdny dvor ich môže zohľadniť pri poskytovaní užitočných informácií na výklad relevantných ustanovení práva Únie. Pozri rozsudok Súdneho dvora z 26. januára 2021, Hessischer Rundfunk, spojené veci C-422/19 a C-423/19, EÚ:C:2021:63, body 45 a 48.

³⁰ Pozri bod 1 písm. a) odporúčania Komisie 2010/191/EÚ z 22. marca 2010 o rozsahu a účinkoch eurobankoviek a euromincí ako zákonného platidla (Ú. v. EÚ L 83, 30.3.2010, s. 70).

³¹ Pozri článok 4 ods. 1 navrhovaného nariadenia o eurovej hotovosti ako zákonom platidle.

³² Pozri odsek 2.4 stanoviska CON/2022/15, odsek 2.3 stanoviska CON/2023/27 a odsek 2.2.6 stanoviska CON/2023/33. Pozri aj zásadu 16 v záverečnej správe expertnej skupiny pre euro ako zákonné platidlo (ELTEG) zo 6. júla 2022: Členské štáty by mali dôkladne skontrolovať svoje vnútroštátne právne predpisy, ktoré obsahujú odkazy na zákonné platidlo a zrušiť ich alebo inak zabezpečiť, aby a) boli čisto deklaratórne s odkazom na príslušné ustanovenia Únie ako na príslušný normatívny zdroj, b) neupravovali znenie článku 128 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie alebo iných príslušných ustanovení EÚ o postavení eurovej hotovosti ako zákonného platidla.

ústavy buď vypustili, alebo aby sa zmenili tak, aby len odkazovali na príslušné ustanovenia práva Únie.

3.4 Ústavné právo vykonať hotovostnú operáciu v banke

3.4.1 V druhej vete článku 39a ods. 2 ústavy³³ je upravená cielenejšia povinnosť bánk a pobočiek zahraničných bánk zabezpečiť, aby vykonávali hotovostné operácie. Dôvodová správa odôvodňuje túto povinnosť okrem iného potrebou zabezpečiť prístup k hotovosti ako podmienku na to, aby bolo možné použiť hotovosť ako platobný prostriedok³⁴.

3.4.2 ECB víta skutočnosť, že cieľom ústavného zákona je zlepšiť dostupnosť hotovosti na Slovensku. Na zachovanie účinnosti postavenia hotovosti ako zákonného platidla je potrebný dostatočný a účinný prístup k hotovosti. Ak neexistuje dostatočný ani účinný prístup k hotovosti, nebude k dispozícii ako platobný prostriedok. V tejto súvislosti navrhované nariadenie o eurovej hotovosti ako zákonom platidle zahŕňa povinnosť členských štátov zabezpečiť dostatočný a účinný prístup k hotovosti na celom území³⁵.

3.4.3 ECB však zastáva názor, že rozsah posilnenej ústavnej ochrany práva vykonávať hotovostné operácie v bankách a pobočkách zahraničných bánk by sa mal presnejšie upraviť. Napríklad nie je úplne jasné, ktoré operácie by patrili do rozsahu hotovostných operácií, či podľa nového ústavného režimu musia banky vykonávať hotovostné operácie pre kohokoľvek alebo len pre svojich klientov, alebo či existujú ďalšie podmienky a obmedzenia práva vykonávať hotovostné operácie v banke alebo pobočke zahraničnej banky³⁶. ECB preto odporúča, aby sa v právnych predpisoch prijatých podľa článku 39a ods. 3 ústavy jasne upravili podmienky a obmedzenia práva vykonávať hotovostné operácie v banke alebo pobočke zahraničnej banky.

³³ Článok 39a ods. 2 druhá veta stanovuje: „Právo vykonať hotovostnú operáciu v banke alebo pobočke zahraničnej banky sa zaručuje.“³⁴ V druhej dôvodovej správe sa uvádza: Vzhľadom na to, že s právom na hotovosť je takmer neoddeliteľne spojené právo na výkon hotovostných operácií, pozmeňujúci návrh ďalej zavádza, že právo vykonať v banke alebo pobočke zahraničnej banky hotovostnú operáciu sa zaručuje, a to bez obmedzení, ktoré prichádzajú v úvahu u iných príjemcov platieb. Ak by totiž banky nevydávali hotovosť, napr. cez bankomaty, hotovosť by postupne zanikla a došlo by k narušeniu navrhovaného ústavného práva na hotovosť.“

³⁴ V druhej dôvodovej správe sa uvádza: Vzhľadom na to, že s právom na hotovosť je takmer neoddeliteľne spojené právo na výkon hotovostných operácií, pozmeňujúci návrh ďalej zavádza, že právo vykonať v banke alebo pobočke zahraničnej banky hotovostnú operáciu sa zaručuje, a to bez obmedzení, ktoré prichádzajú v úvahu u iných príjemcov platieb. Ak by totiž banky nevydávali hotovosť, napr. cez bankomaty, hotovosť by postupne zanikla a došlo by k narušeniu navrhovaného ústavného práva na hotovosť.“

³⁵ ECB vždy víta legislatívne návrhy zamerané na zabezpečenie prístupu k hotovosti v členských štátoch eurozóny. Pozri napríklad stanoviská CON/2022/40 a CON/2023/25. Pozri tiež odsek 1.2 stanoviska CON/2023/31, v ktorom ECB osobitne víta opatrenia stanovené v navrhovanom nariadení o eurovej hotovosti ako zákonom platidle, ktoré sa týkajú povinnosti členských štátov, ktorých menou je euro, zabezpečiť dostatočný a účinný prístup k hotovosti.

³⁶ V tejto súvislosti pozri napríklad odseky 2.5 až 2.7 stanoviska CON/2023/25.

Toto stanovisko sa uverejní na webových stránkach EUR-Lex.

Vo Frankfurte nad Mohanom 11. januára 2024

[podpis]

Prezidentka ECB

Christine LAGARDE